

POSTANOWIENIE

3 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

na posiedzeniu niejawnym 3 grudnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M.M.

z udziałem A. G., D., C.

o stwierdzenie nabycia spadku po K.M.,

na skutek skargi kasacyjnej M. M.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie

z 23 maja 2024 r., I Ca 344/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 23 maja 2024 r. Sąd Okręgowy w Tarnowie, na skutek apelacji uczestników D., i C., zmienił zaskarżone postanowieniem Sądu Rejonowego w Tarnowie, wydane w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po K.M.

Postanowienie to skargą kasacyjną zaskarżył w całości wnioskodawca M. M., wnosząc o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego zmianę i nadanie mu treści jak uczynił to Sąd pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej M. M. od postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji. Odnosząc się do sformułowanego zarzutu nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji (art. 379 pkt 4 k.p.c.) wskutek rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy w składzie jednego sędziego, w miejsce wymaganego składu trzech sędziów, co – w ocenie skarżącego – narusza art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, należy zauważyć, że zarzut ten nie został skutecznie wykazany.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w tej sprawie, podziela pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2024 r., III CZ 339/23, zgodnie z którym nie zachodzi nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) w przypadku, gdy ustawa (choćby tylko temporalna) wprost wskazuje skład sądu, i sprawa została rozpoznana w takim właśnie składzie, czyli zgodnie z kryteriami ustawowymi. Stanowisko takie prezentował także Sąd Najwyższy we wcześniejszych orzeczeniach wskazując, że rozpoznanie sprawy przez sąd w składzie jednoosobowym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, nie może być uznane za skutkujące nieważnością postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22). Ponadto, skoro sprawa została rozpoznana

zgodnie z wymogami ustawowymi, nawet jeśli tzw. ustawa COVID-19 miała charakter epizodyczny, to nie może być także mowy o uznaniu, że strony tak procedowanego postępowania zostały pozbawione możliwości obrony swoich praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.

Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że uchwała Składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, nie może mieć zastosowania w sprawie niniejszej, gdyż została wydana bez uwzględnienia literalnej treści art. 379 pkt 4 k.p.c. Skład sądu orzekającego w sprawie niniejszej nie był sprzeczny z przepisami prawa, bo ustawa COVID-19 przewidywała skład jednoosobowy jako właściwy do orzekania w sprawie. Przesłanki nieważności postępowania zostały przez ustawodawcę wyliczone enumeratywnie w przepisie art. 379 k.p.c. i nie można ich interpretować rozszerzająco (zob. postanowienie SN z 24 stycznia 2024 r., III CZ 339/23).

Odnosnie natomiast do innej przesłanki przedsądu, w postaci występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to należy dostrzec, że zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury Sądu Najwyższego przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej (zob. postanowienia SN z: 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Istotność zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia, wskazaniu przepisów prawa, na których tle zagadnienie to wyłoniło się, oraz zaprezentowaniu argumentacji jurydycznej uzasadniającej możliwość rozbieżnych ocen prawnych (zob.

postanowienia SN z: 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 24 maja 2016 r., I CSK 666/15).

Skarżący w skardze podniósł jako istotne zagadnienie prawne potrzebę rozstrzygnięcia i wyjaśnienia kwestii sprowadzającej się do pytania: czy zawarte w treści testamentu sformułowanie, wedle którego ktoś „wszystko pozostałe” przekazuje określonemu podmiotowi, oznacza, że obejmuje on każdy składnik majątkowy - inny aniżeli wskazane, czy ze względu na specyfikę np. nieruchomości czy udziału w niej, skoro przedmiotem rozporządzenia były środki pieniężne czy ruchomości, należy uznać, że spadkodawca - *in favorem testameti* - nie miał na myśli takiego składnika majątkowego, jakim jest udział we współwłasności nieruchomości. Drugie pytanie zaś dotyczyło zagadnienia ustalenia proporcji pomiędzy wskazanymi składnikami majątki, a pominiętymi w kontekście sięgnięcia po regułę interpretacyjną zakotwiczoną w art. 961 k.c.

Wniosek skarżącego ogranicza się do polemiki z ustaleniami i oceną prawną Sądu drugiej instancji dotyczącą wykładni testamentu, co samo w sobie nie konstytuuje istotnego zagadnienia prawnego. Przywołana problematyka wykładni testamentu oraz stosowania art. 948 k.c. i 961 k.c. była wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, a w orzecznictwie ukształtował się stabilny pogląd, który został przez Sąd drugiej instancji prawidłowo uwzględniony.

W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wykładnia testamentu, którego dyspozycje nie zostały sformułowane jednoznacznie, dokonywana jest w pierwszej kolejności przy wykorzystaniu ogólnych reguł wywodzonych z art. 948 k.c., a więc z pierwszeństwem zastosowania interpretacji subiektywnej. Dopiero gdy zawodzą te reguły, gdyż ich zastosowanie nie pozwala na ustalenie treści testamentu w sposób niewątpliwy, możliwe jest zastosowanie reguł konkretnych przewidzianych w art. 947 k.c., art. 961 k.c. W uchwale z 26 lutego 2021 r., III CZP 24/20 (OSNC 2021, Nr 9, poz. 59) Sąd Najwyższy stwierdził, że wykładni testamentu należy dokonywać z uwzględnieniem okoliczności jego sporządzenia, które mogą być ustalane z wykorzystaniem wszelkich środków dowodowych. Ostatnią wolę spadkodawcy wyrażoną w testamencie należy

tłumaczyć w taki sposób, aby zapewnić w możliwie najpełniejszym stopniu realizację jego rozporządzenia; w sytuacji, gdy możliwe jest różne rozumienie postanowień testamentu konieczne jest przyjęcie takiej wykładni, która pozwala utrzymać rozporządzenie spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść (zob. postanowienie SN z 20 grudnia 2022 r., I CSK 3657/22).

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

(M.T.)

[a.ł]